

ابزار تولید بذر (قسمت سوم)

مهندس کامبیز فروزان

مدیر امور تحقیقات شرکت توسعه کشت دانه های روغنی

چگونه یک برنامه تولید بذر را تدوین نماییم.

بسیاری از افراد به شرکت های بذری به عنوان یک فعالیت تجاری مرتبط با ساخت نگاه نمی کنند این در حالی است که این شرکت ها به واقع این گونه اند. " آنها بذر می سازند "

کلیه فرآیندهای مرتبط با ساخت، نیازمند به طراحی دقیق و رعایت سلسله عملیات اجرایی می باشد ضمن آن که برای پیشگیری از عوامل غیر مترقبه باید میزان تولید بیش از نیاز صورت پذیرد.

وقتی هدف، طراحی برنامه تولید بذر است باید دو گام اساسی برداشته شود:

گام اول:

اولین گام آن است که ارزیابی دقیقی از میزان بذر گواهی شده مورد نیاز جهت دسترسی به اهداف فروش خود به عمل آورید. این اقدام در واقع زمانی به واقعیت می پیوندد که شما کمی بیش از آن چه برای فروش در نظر دارید تولید نمایید. این مقدار افزایش حدود ۳۰ درصد است. دلیل این افزایش در برنامه آن است که در طی دوره رویش عوارض غیر منتظره ای ممکن است سبب کاهش عملکرد شود و یا در فرآوری و انبارداری مشکلاتی به وجود آید. به همین جهت اگر مثلاً شما برنامه فروشی در حد ۴۰۰ تن برای بذر سویا دارید حدوداً باید برای تولید ۴۸۰ تن بذر سویا برنامه ریزی نمایید. یکی از مهمترین داده های شما برای تدوین برنامه تولید بذر سابقه فعالیت و تجاربی است که در تولید یک بذر به دست آورده اید. به واقع استفاده از این مفروضات برای ایجاد یک طرح اجرایی لازم بوده و بعد از آن پیگیری شرکت در خصوص نیل به اهداف آن طرح از مهمترین نکاتی است که برای سنوات آتی باید در نظر گرفته شود. براین اساس داشتن فرمی برای جمع بندی این مفروضات ضرورت دارد. در این فرم توجه به چند نکته حائز اهمیت است. در قسمت بالای فرم سطوح پیش بینی کشت و عملکرد در هکتار ثبت می شود و در قسمت پائینی فرم آنچه را که در طی فصل رشد رخ می دهد و میزان بذری را که سرانجام باید برای فروش بسته بندی شود را ثبت می نمایید. ثبت دقیق این عملیات در هر سال می تواند به شما برای ایجاد شرایط مناسب جهت ارزیابی وضعیت به منظور بویایی در تولید کمک کند. دقت عمل در تکمیل این فرم در طی فاز طراحی برنامه تولید بذر برای شناخت از آن که، چه عواملی بر میزان تولید بذرگواهی شده موثر است و همچنین آگاهی از اثرات آن بر فروش بسیار حائز اهمیت می باشد. عوامل و تاثیرگذاری آنها بسته به نوع گیاه و از سالی به سال دیگر متفاوت خواهد بود. قطعاً داشتن اطلاعات فوق به شما برای به حداقل رساندن ریسک تولید کمک خواهند کرد.

گام دوم:

گام دوم تدوین یک برنامه چند ساله بر پایه میزان بذرگواهی شده مورد نیاز از میزان بذور پایه است که ممکن است شما به تولید آن هم نیاز داشته باشید (البته در حال حاضر در کشور ما، وظیفه تولید بذور سوپرالیست و ... به عهده موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه بذر و نهال است). اصول کار دارای چند مرحله است:

■ بذور سوپر الیت Breeder Seed که همان بذور دریافت شده از اصلاح نژادگر است.

■ بذور Pre basic seed که از آن بذور مادری بدست می آید.

■ و بذور گواهی شده که از بذور مادری تحصیل می گردد.

با آگاهی از سیکل یاد شده پیش اندیشی لازم در خصوص آن که کدام یک از مراحل تکثیری باید انجام شود را می توان به موقع انجام داد. در این راستا آگاهی از این که چه مقدار بذور الیت و مادری برای تولید بذرگواهی شده به منظور رسیدن به اهداف برنامه لازم است ضرورت خواهد داشت. موسسات بزرگ تحقیقاتی نظیر CIMMYT فرم های خاصی در این خصوص دارند. بر این اساس برنامه بذری بر پایه میزان بذرگواهی شده از ارقام آزاد کرده افشان به صورت جداگانه تدوین و سپس براساس یک محاسبه معکوس میزان بذور مادری و الیت محاسبه می گردد. مدیریت مناسب تولید بذر باید براساس پیش بینی دقیق میزان در آمد و هزینه ها صورت پذیرد. ضمن آن که پیش بینی دقیق از میزان بذور در دسترس برای فروش، از اهمیت خاص برخوردار است.

به عبارت دیگر "تهیه یک برنامه واقعی تولید بذر، حیاتی ترین فعالیت برای مدیران یک شرکت بذری محسوب می شود " .